

EINDTERMEN VNRT

Versie 7 april 2017

Uitgave en copyright VNRT

Niets in deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie of welke andere wijze ook, zonder voorafgaande toestemming van bovengenoemde vereniging

INHOUDSOPGAVE

A.	EINDTERMEN REFLEXZONETHERAPIE.....	2
1.	ALGEMEEN.....	2
2.	THEORIE.....	2
3.	PRAKTIJK.....	3
4.	BEHANDELPROCES.....	3
B.	EINDTERMEN THERAPEUTISCHE VORMING.....	4
1.	ALGEMEEN.....	4
2.	PERSOONLIJKE VORMING.....	4
3.	THERAPEUTISCHE VORMING EN VAARDIGHEDEN.....	5
C.	EINDTERMEN MEDISCHE VAKKEN.....	6
D.	EINDTERMEN VOOR HET VAK VOEDING.....	6
E.	EINDTERMEN NATUURLIJKE GENEESWIJZEN.....	6
F.	EINDTERMEN PRAKTIJKVOERING.....	7
G.	EINDTERMEN GEZONDHEIDSZORG EN MAATSCHAPPELIJKE DIENSTVERLENING.....	7

A. EINDTERMEN REFLEXZONETHERAPIE

1. ALGEMEEN

1. De afgestudeerde handelt vanuit een holistische mensvisie en stelt binnen het kader van het beroepsprofiel het lichamelijk en geestelijk functioneren van de zorgvrager centraal.
2. De afgestudeerde is zich ervan bewust dat een therapeutische reflexzone behandeling invloed heeft op de lichamelijke, psychische en emotionele facetten van de mens.
3. De afgestudeerde is zich ervan bewust dat reflexzonetherapie uitgaat van het zelfgenezend vermogen van de mens.
4. De afgestudeerde is zich ervan bewust dat reflexzonetherapie een natuurgeneeswijze is en kent de algemene principes van deze geneeswijze, zoals de stadia/wetten van Reckeweg, Hering en Arndt-Schulz.
5. De afgestudeerde is zich bewust van het feit dat geen enkele therapie de beste is, maar dat het altijd gaat om de combinatie van therapeut, cliënt en het moment.
6. De afgestudeerde kent de grenzen van de reflexzonetherapie en die van hemzelf. Hij weet in dat verband wanneer hij terug- of doorverwijzen moet naar de reguliere gezondheidszorg of een andere alternatieve/additieve geneeswijze.
7. De afgestudeerde is zich ervan bewust dat reflexzonetherapie voor een groot deel een prikkeltherapie is en kent de daarbij behorende reacties en contra-indicaties.
8. De afgestudeerde kent de belangrijkste onderdelen van de reguliere EHBO. Dit omvat het herkennen van letsel, het oproepen van de juiste hulpinstantie en het begeleiden van de cliënt tot de hulp aanwezig is.
9. De afgestudeerde kan reanimeren.

2. THEORIE

1. De afgestudeerde heeft kennis van de geschiedenis en de internationale ontwikkeling van de reflexzonetherapie¹.
2. De afgestudeerde heeft kennis van enkele theorieën over de werking van reflexzonetherapie.
3. De afgestudeerde heeft kennis van de uitgangspunten en basis somatotopie van de reflexzones op de voeten volgens het IIR (International Institute of Reflexology) (Byers) en Marquardt.
4. De afgestudeerde heeft kennis van enkele varianten op de basis somatotopie op de voeten en/of de afgestudeerde heeft kennis van geheel andere somatotopieën dan de basis somatotopie op de voeten. De afgestudeerde heeft gedetailleerde kennis van één van deze bovenstaande².
5. De afgestudeerde heeft kennis van de uitgangspunten en somatotopie van de reflexzones op de handen volgens het IIR (Byers), Marquardt en Walker.
6. De afgestudeerde heeft kennis van enkele varianten op de basissomatopie op de handen en de afgestudeerde heeft kennis van geheel andere somatotopieën dan de basissomatopie op de handen. De afgestudeerde heeft gedetailleerde kennis van één van deze bovenstaande².
7. De afgestudeerde heeft kennis van enkele varianten op de basissomatopie op de oren en de afgestudeerde heeft kennis van geheel andere somatotopieën dan de basissomatopie op de oren. De afgestudeerde heeft gedetailleerde kennis van één van deze bovenstaande².
8. De afgestudeerde heeft een onderbouwd idee van het verschil in therapeutisch effect van de drie reflexgebieden, voeten, handen en oren.
9. De afgestudeerde kent de theorie en de kenmerken van de verschillende diagnostische middelen op voeten, handen en oren.
10. De afgestudeerde heeft kennis van enkele andere reflexgebieden, bijvoorbeeld op het gezicht, de neus, het been, het hoofd en de tanden.
11. De afgestudeerde heeft inzicht in de principes die ten grondslag liggen aan een energetische behandelwijze via reflexzones.
12. De afgestudeerde is bekend met de segmentale innervatie en kent de topografie van de segmenten op het lichaam.
13. De afgestudeerde kan een casus beschrijven, waarin het behandelplan met de doelstellingen en de hulpvraag met het behaalde resultaat duidelijk naar voren komen.
14. De afgestudeerde heeft enige kennis van de voorwaarden bij een pilot-studie en een researchproject.

3. PRAKTIJK

1. De afgestudeerde is in staat alle botten en de belangrijkste andere weefsels, als bindweefsel, spieren, pezen, gewrichtsbanden, zenuwen en bloedvaten van de voet via palpatie te vinden en te herkennen.
2. De afgestudeerde kan anatomische afwijkingen aan de voet onderscheiden.
3. De afgestudeerde beheerst ontspanningstechnieken op de voet, uitgevoerd volgens de Byerstechniek of vergelijkbare techniek.
4. De afgestudeerde beheerst alle behandeltechnieken op de voeten van Byers en Marquardt, uitgevoerd volgens één van hen, of vergelijkbare techniek.
5. De afgestudeerde beheerst enkele grepen uit een andere somatisch gerichte techniek op de voet.
6. De afgestudeerde is in staat alle botten en de belangrijkste andere weefsels, als bindweefsel, spieren, pezen, zenuwen en bloedvaten van de hand via palpatie te vinden en te herkennen.
7. De afgestudeerde kan anatomische afwijkingen aan de hand onderscheiden.
8. De afgestudeerde beheerst alle ontspannings- en behandeltechnieken op de handen van Walker en/of Byers, uitgevoerd volgens één van hen, of vergelijkbare techniek.
9. De afgestudeerde kan meridiaanpunten onderscheiden van reflexzones, op handen en voeten.
10. De afgestudeerde kan de anatomische onderdelen van het oor visueel en via palpatie herkennen en beoordelen.
11. De afgestudeerde beheerst de strijkingen en manuele behandeltechnieken op de oren van Nogier/Bourdiol en/of Olesen/Flocco.
12. De afgestudeerde beheerst zoveel energetische ontspannings- en behandelgrepen³, dat hij in staat is een gevarieerde energetische massage/behandeling te geven op voeten, handen en/of oren.
13. De afgestudeerde is in staat passende behandelgrepen toe te passen op de verschillende reflexgebieden en/of systemen en uit te leggen waarom ze passend zijn.
14. De afgestudeerde heeft tenminste 3 behandeltrajecten van specifieke ziektebeelden en/of doelgroepen afgerond⁴.
15. De afgestudeerde is in staat tijdens de behandeling een dusdanige houding te hebben, dat zijn lichaam en handen niet overbelast raken.
16. De afgestudeerde is in staat via verschillende diagnostische middelen op voeten, handen en oren, een behandelplan op te stellen, rekening houdend met de hulpvraag.

4. BEHANDELPROCES

1. De afgestudeerde is in staat tot het afnemen en vastleggen van een anamnese in een status met betrekking tot de volgende gegevens:
  - Algemene gegevens (persoonlijke gegevens)
  - Specifieke gegevens (persoons- en klachtgericht)Hij is zich hierbij bewust van het feit dat de klacht een niet los te zien deel is van de psyche en soma van de cliënt.
2. De afgestudeerde is in staat de resultaten van de reflexologische inspectie helder vast te leggen en te verwoorden.
3. De afgestudeerde is in staat tot het analyseren, combineren en interpreteren (reflexologische diagnose stelling) van de gegevens uit de anamnese en de reflexologische inspectie.
4. De afgestudeerde is in staat tot het formuleren van de doelstelling van de behandeling. Hierbij worden de volgende criteria gehanteerd:
  - De doelstelling moet betrekking hebben op het onderwerp c.q. het afgebakende deel ervan.
  - Alle betrokkenen kunnen de doelstelling op dezelfde manier uitleggen, omdat de formulering helder is.
  - De doelstelling moet meetbaar zijn in de praktijk. Dat wil zeggen concreet te tellen of waar te nemen. Dit kan zijn door het geven van een minimum of maximum term.
  - De doelstelling moet uitgedrukt zijn in waarneembaar gedrag.
  - De doelstelling moet haalbaar zijn, dus het nemen van maatregelen (of het niet nemen van maatregelen), is mogelijk en heeft draagvlak.
5. De afgestudeerde is in staat tot het vaststellen en motiveren van een behandelplan.
6. De afgestudeerde is in staat tot het motiveren van leef- en bewegingsadviezen.

7. De afgestudeerde is in staat om de cliënt voor te lichten omtrent de behandeling en de eventueel optredende reacties.
8. De afgestudeerde is in staat tot het geven van aandacht en zorg aan de cliënt binnen de gedragscodes van de VNRT.
9. De afgestudeerde is in staat tijdens de behandeling rekening te houden met de leeftijd, conditie en pijntolerantie van de cliënt.
10. De afgestudeerde is in staat adequaat te reageren op lichamelijke, psychische en emotionele reacties tijdens de behandeling.
11. De afgestudeerde is in staat tot het evalueren van het behandelproces en het op grond daarvan eventueel bijstellen van de behandeldoelen en het behandelplan.
12. De afgestudeerde is in staat de behandeldoelen en het behandelplan mondeling en schriftelijk te motiveren, zowel naar de cliënt als naar derden, bij verwijzing of samenwerking.

B. EINDTERMEN THERAPEUTISCHE VORMING

1. ALGEMEEN

1. De afgestudeerde gaat uit van een holistische visie, d.w.z. hij ziet het menselijk organisme als een eenheid van lichamelijk, psychisch, emotioneel en spiritueel functioneren.
Hij is zich ervan bewust:
  - dat hij niet geneest, maar het zelfgezend vermogen van de cliënt activeert.
  - dat hij door het werken op het lichaam de gehele mens raakt.
  - dat reflexzonetherapie een middel is om de cliënt in contact te laten komen met zijn hele wezen, waardoor deze wordt aangemoedigd om bewust naar zichzelf te kijken.
  - dat, wanneer dat gebeurt, de cliënt de mogelijkheid krijgt om onbewuste delen van zichzelf te ontdekken en deze te integreren in zijn totale zijn.
  - dat hijzelf daarbij begeleidend, volgend en steunend aanwezig is.

2. PERSOONLIJKE VORMING

1. De afgestudeerde weet uit eigen ervaring hoe hij kan werken aan bewustwording van zichzelf, lichaamsbewustzijn en bewustzijn van gevoelens en emoties, die onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn.
  - Om 'de eigen ervaring', die essentieel is in deze, te krijgen heeft hij zich daar voldoende, ook in groepsverband, mee bezig gehouden.
  - Hij is in staat contact te maken met zichzelf en heeft een goed inzicht in het eigen lichamelijk, psychisch, emotioneel, sociaal en spiritueel functioneren.
2. De afgestudeerde staat open voor een holistische benadering in zijn eigen bewustzijnsontwikkeling en persoonlijke groei.
  - Hij denkt vanuit de gehele mens en de eenheid van lichaam en geest en houdt rekening met meerdere niveaus van de menselijke werkelijkheid (lichamelijk, emotioneel, psychisch, sociaal en spiritueel).
  - Hij stelt het in stand houden en/of bevorderen van zijn eigen homeostase (op meerdere niveaus) centraal en is zich ervan bewust hoe hij met eventueel eigen ziek-zijn omgaat.
  - Hij weet dat zijn ziek-zijn van hem is.
3. De afgestudeerde is in staat tot zelfreflectie.
  - Hij is zich bewust van en neemt verantwoording voor de eigen interpretaties.
  - Hij is zich bewust van de betekenis van de eigen interpretaties ten aanzien van zichzelf en de wereld om hem heen.
  - Hij kent het begrip 'projectie' en kan dat herkennen in zichzelf.

- Hij heeft kennis van afweermechanismen en is zich voldoende bewust van zijn eigen omgaan daarmee.
  - Hij kent het mechanisme van overdracht en tegenoverdracht en kan een en ander voldoende bij zichzelf herkennen.
  - Hij kan gebruik maken van de eigen intuïtie en heeft mogelijkheden om dit vermogen voortdurend te vergroten.
4. De afgestudeerde kan de eigen deskundigheid bevorderen door zijn verworven kennis toe te passen.
  5. De afgestudeerde is in staat zijn eigen werk op waarde te schatten en daarvoor geld te vragen.

3. THERAPEUTISCHE VORMING EN VAARDIGHEDEN

1. De afgestudeerde heeft zelf voldoende groei doorgemaakt om cliënten in hun bewustzijns groei te kunnen stimuleren en begeleiden.
2. De afgestudeerde is in staat om de cliënt zorgvuldig en met respect te bejegenen.
3. De afgestudeerde is in staat zorgvuldig met de eigen grenzen en die van de cliënt om te gaan, ook op het gebied van privacy, intimiteit en seksualiteit.
4. De afgestudeerde is bekend met en heeft inzicht in veel voorkomende mechanismen en processen in de therapeutische relatie.
5. De afgestudeerde is communicatief voldoende vaardig om in een therapeutische relatie effectief een anamnese af te nemen en de verdere gesprekken, waaronder de evaluatie gesprekken, te voeren.
  - Hij heeft zich daartoe bekwaamd in meer dan een van de gangbare methoden, kan actief luisteren, parafraseren, samenvatten, reflecteren, doorvragen, feedback geven en adviseren. Hij werkt volgens het participatiemodel.
  - Hij weet daarbij wat gesloten en open vragen zijn en herkent voldoende hoe hij zijn eigen vragen stelt.
  - Hij is bekend met de verschillende niveaus waarop gecommuniceerd kan worden en kan die herkennen.
  - Hij kan duidelijk onderscheid maken tussen observeren en interpreteren. Hij kan daarbij rekening houden met eventueel eigen 'invullen'.
  - Hij kan lichaamstaal en andere non-verbale communicatie herkennen en hanteren.
6. De afgestudeerde kan intuïtie, tact en wijsheid integreren in de beroepsuitoefening.
7. De afgestudeerde kan een holistische benadering toepassen in de beroepsuitoefening.
  - Hij kent verschillende ideeën over een directe verbinding tussen somatische ziektebeelden en uitingen van de psychische en kan hier naar cliënten toe voldoende terughoudend mee omgaan.
  - Hij is daarbij in staat het intra-, het inter- en transpersoonlijke perspectief in ogenschouw te nemen.
8. De afgestudeerde kan de cliënt stimuleren verantwoording te nemen voor zichzelf, voor de eigen interpretaties, emoties, gedachten, overtuigingen en ervaringen.
  - Hij kan de cliënt begeleiden bij het verhogen van contact met zichzelf en inzicht in zichzelf.
  - Hij kan de cliënt begeleiden in het herkennen en uiten van emoties die tijdens de behandeling naar boven komen.
9. De afgestudeerde is bekend met de belangrijkste stromingen in de psychologie en psychotherapie.
10. De afgestudeerde kent de verschillende leeftijdsfasen, zoals die worden onderscheiden door de ontwikkelingspsychologie.
11. De afgestudeerde heeft een duidelijk beeld van onze huidige maatschappij en kent de belangrijkste vormende factoren daarvan⁵
12. De afgestudeerde kent de basiskenmerken van de meest belangrijke levensovertuigingen uit de westerse en oosterse culturen (filosofie).
13. De afgestudeerde is bekend met de moderne medische ethiek.
14. De afgestudeerde heeft geleerd hoe professionele intervisie beoefend wordt en is in staat op goede wijze in een intervisiegroep te participeren.

C. EINDTERMEN MEDISCHE VAKKEN

1. De afgestudeerde moet voldoen aan de criteria volgens PLATO eindtermen (Platform Opleiding, Onderwijs en Organisaties B.V. / Universiteit Leiden).
2. De afgestudeerde heeft de Medische Basiskennis (MBK) goedgekeurd door SNRO of CPION.
3. De afgestudeerde moet in het abiturientenregister (SHO-register of ARCOS) staan ingeschreven.

D. EINDTERMEN VOOR HET VAK VOEDING

1. De afgestudeerde kan voorlichting geven over de mogelijkheden van de voeding ter ondersteuning van de reflexzonetherapie.
2. De afgestudeerde kent de belangrijkste verteringsprocessen, welke enzymen daarbij een rol spelen en welke producten daarbij worden gevormd.
3. De afgestudeerde kent de belangrijkste basisprincipes van voeding en de invloed die voeding heeft op de gezondheid en haar functie voor het lichaam.
4. De afgestudeerde heeft kennis van gezonde voeding vanuit de reguliere gezondheidszorg.
5. De afgestudeerde heeft kennis van gezonde voeding vanuit de natuurgeneeskunde.
6. De afgestudeerde heeft kennis van voeding, gezien vanuit de bekendste alternatieve opvattingen⁶.
7. De afgestudeerde heeft een dusdanig inzicht dat hij kan uitleggen en relativeren wat de invloed is:
  - van vitaminen en mineralen op de gezondheid
  - van de verzuring van het lichaam op de gezondheid
  - van ons milieu op onze gezondheid
  - van de leefwijze en het voedingspatroon van de cliënt op zijn bijbehorende klacht
  - van bepaalde voedingsmiddelen op de psychische gesteldheid
8. De afgestudeerde kent de bestaande ideeën over de invloed van het drinken van water op de gezondheid.
9. De afgestudeerde heeft kennis van het gebruik van E-nummers en additieven in voeding.
10. De afgestudeerde heeft kennis van de invloed van voeding op pathologieën.
11. De afgestudeerde kent de belangrijke pathologieën die gevolgen hebben voor het voedingspatroon, weet wat de gevolgen hiervan zijn⁷.
12. De afgestudeerde kan aan cliënten adviezen geven ten aanzien van de voeding die erop gericht zijn hun gezondheidssituatie te verbeteren.

E. EINDTERMEN NATUURLIJKE GENEESWIJZEN

1. De afgestudeerde kent de belangrijkste feiten uit de geschiedenis van de natuurgeneeskunde.
2. De afgestudeerde is bekend met de filosofie die ten grondslag ligt aan de natuurlijke geneeswijzen.
3. De afgestudeerde kent de verschillen tussen natuurgeneeswijzen en de moderne westerse reguliere geneeskunde.
4. De afgestudeerde kent de begrippen en mechanismen van genezings- en ziekteprocessen zoals het basisbioregulatiesysteem (BBRS) of grondstelsel van Pischinger en Homotoxicoseleer van Reckeweg.
5. De afgestudeerde kent de mechanismen van trauma-onderdrukking en kan gevolgen daarvan toelichten.
6. De afgestudeerde heeft basale kennis van de TCG (Yin en Yang, meridianen en de 5 elementen).
7. De afgestudeerde heeft basale kennis van de leer van de chakra's.
8. De afgestudeerde heeft om goed te kunnen verwijzen enige kennis van onder andere:
  - homeopathie
  - acupunctuur
  - osteopathie

F. EINDTERMEN PRAKTIJKVOERING

1. De afgestudeerde kan een praktijk opzetten.
2. De afgestudeerde kan een praktijk voeren en cliëntgegevens documenteren.
3. De afgestudeerde kan een ondernemingsplan maken.
4. De afgestudeerde kent manieren om cliënten te werven.
5. De afgestudeerde is bekend met de juridische aspecten die bij een praktijkvoering horen.
6. De afgestudeerde is bekend met de richtlijnen van de beroepsvereniging en brancheorganisatie.
7. De afgestudeerde is bekend met de belasting-technische aspecten die bij een praktijkvoering horen.

G. EINDTERMEN GEZONDHEIDSZORG EN MAATSCHAPPELIJKE DIENSTVERLENING

1. De afgestudeerde kent de verschillende niveaus van zorgverlening, waaronder de begrippen zelfzorg, mantelzorg en basis gezondheidszorg en gespecialiseerde zorg.
2. De afgestudeerde heeft kennis van de opbouw en de inhoud van de Nederlandse gezondheidszorg, en kan:
  - de algemene, geestelijke en alternatieve gezondheidszorg uitsplitsen naar intramurale, extramurale en semi-murale vormen van zorg.
  - de vormen van zorg gerelateerd aan de leeftijd onderscheiden in prenatale zorg, natale zorg, kraamzorg, zuigelingenzorg, jeugdgezondheidszorg, volwassenenzorg en ouderenzorg.
3. De afgestudeerde heeft om goed te kunnen verwijzen enige kennis van de reguliere medische en paramedische specialismen en therapieën.
4. De afgestudeerde heeft kennis van de rol van de overheid bij de Nederlandse gezondheidszorg en weet:
  - welke ministeries betrokken zijn bij de gezondheidszorg en wat hun specifieke taken zijn.
  - wat de rol is van de provinciale en gemeentelijke overheid bij de gezondheidszorg.
  - welke de belangrijkste wetten op het terrein van de gezondheidszorg zijn en wat hun doel is:
Dit houdt onder meer in:
    - de Wet op de Geneeskundige Behandelingsovereenkomst (WGBO)
    - de Wet op de Beroepen in de Individuele Gezondheidszorg (Wet BIG)
    - de Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp)
    - de Wet kwaliteit, klachten en geschillen zorg (Wkkgz) en het Tuchtrecht
    - de financiering van de gezondheidszorg globaal beschrijven en de daarbij betrokken instanties benoemen
5. De afgestudeerde heeft kennis van de vanuit particulier initiatief ontstane verenigingen en organisaties op het terrein van de gezondheidszorg.
  - Organisaties particulier initiatief op het gebied van:
    - Registratie
    - Voorlichting
    - Hulpverlening
    - Zorgverzekeraars
  - Beroepsorganisaties:
    - Koepels
    - Beroepsverenigingen
6. De afgestudeerde heeft kennis van en inzicht in de rechten van de cliënt en kan:
  - De rechten van de cliënt zoals deze voortvloeien uit de WGBO en Wkkgz in hoofdlijnen benoemen.
  - Binnen de kaders van de WGBO en Wkkgz zijn beroep uitoefenen.

---

¹ Niveau indicatie: Christine Issel; Reflexology: Art, Science & History en als directe inleiding op onze westerse reflexologie: Ingham, Stories the feet can tell and have told.

² Denk hierbij bijv. aan: Froneberg/Pauly, Neuroreflextherapie; Boitout of Faure-Alderson: cranio-sacraal therapie op de voet; Porter, ART; Hellberg, 3D reflexologie; en anderen.

---

³ Bijv. Goossens ; Williamson (linking). Ook kan gedacht worden aan een specifieke meridiaanmassage, chakra of auramassage.

⁴ Denk aan werken met zwangeren, met ouderen, cliënten met een specifiek ziektebeeld, chronische pijn en palliatieve zorg enz.

⁵ Denk aan etnische/culturele minderheden -integratie/segregatie-, invloed van gezin en religie.

⁶ Zoals vegetarisme, veganisme, makro biotiek, ayurveda, antroposofie, orthomoleculaire geneeskunde en traditionele chinese geneeskunde (TCG).

⁷ zoals anorexia, boulimia, overgewicht, diabetes, hypoglycemie, het candida syndroom en allergieën